

SVENSKLÄRARES TANKAR OM ARBETE OCH ARBETSTRIVSEL

Kati Lento

Kandidatavhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk- och

kommunikationsstudier

Våren 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos: Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä: Kati Lento	
Työn nimi: Svensklärares tankar om arbete och arbetstrivsel	
Oppiaine: ruotsin kieli	Työn laji: kandidaatintutkielma
Aika: 05/2021	Sivumäärä: 29 + 1
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ruotsinopettajien ajatuksia heidän työstään ja työviihtyvyydestään. Tarkoituksena on myös saada selville, mitkä ovat heidän työnsä hyvät ja huonot puolet ja vaikuttavatko oppilaiden asenteet heidän työhönsä jollakin tavalla.</p> <p>Tutkimus on kvalitatiivinen ja sen tutkimusaineisto on koottu teemahaastattelujen avulla tammi-helmikuun 2021 aikana. Tutkimukseen osallistui kolme naispuolista ruotsinopettajaa, jotka kaikki työskentelevät yläasteella. Heistä kaksi työskentelee kaksikielisessä kaupungissa, yksi yksikielisessä kaupungissa. Haastattelut litteroitiin, jonka jälkeen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Tuloksista kävi ilmi, että haastateltujen ruotsinopettajien työviihtyvyys on melko hyvä ja siihen vaikuttavat monet eri tekijät. He valitsivat saman ammatin uudestaan ja he tuntevat olevansa kutsumusammattissa, vaikka heidän ajatuksensa työtänsä kohtaan ovat muuttuneet vuosien varrella paljonkin. Työviihtyvyyttä parantavia tekijöitä olivat muun muassa mukavat kollegat ja oppilaat, hyvä työilmapiiri sekä toimiva yhteistyö. Puolestaan työviihtyvyyttä vähentäviä tekijöitä olivat muun muassa kiire, huono palkka sekä meneillään oleva koronatilanne.</p> <p>Ruotsinopettajan työn parhaita puolia olivat oppilaiden kanssa työskenteleminen ja heidän onnistumisiensa näkeminen, sosiaalisuus, työn vaihtelevuus sekä se, että saa oppilaan innostumaan ruotsin opiskelusta. Huonoimpia puolia taas olivat muun muassa muu opetuksen ohella tehtävä työ, kiire sekä yhä useampien yksilöllisten opetussuunnitelmien tekeminen.</p>	
Asiasanat: svensklärare, arbetstrivsel, lärararbete	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja	

INNEHÅLL

1	Inledning	5
2	Teoretisk bakgrund	7
2.1	Centrala begrepp – arbetstrivsel	7
2.2	Tidigare studier om lärarnas arbetstrivsel	8
2.3	Lärarnas arbetstrivsel i Finland	10
2.4	Allmänna förändringar i lärararbetet och i finländskt arbetsliv	12
3	Mål, material och metod	14
4	Resultat	16
4.1	Arbetstrivsel.....	17
4.2	Lärarnas tankar om sitt arbete	19
4.3	För- och nackdelarna med arbetet	21
4.4	Övriga resultat	22
5	Sammanfattande diskussion.....	24
	Litteratur	27
	Bilaga: Intervjuunderlag	

1 INLEDNING

Språk är en förutsättning för lärande och resonemang (Grunderna för läroplanen 2014: 220) och Finland är ett tvåspråkigt land där grundlag 17 § värnar finskans och svenskans ställning som nationalspråk (Undervisnings- och kulturministeriet 2017). Samhällets tvåspråkighet förbättrar till exempel det nordiska samarbetet och ger mer möjligheter att studera och arbeta såväl i Finland som i andra länder. Dessutom behöver man kunskaper i svenska språket fortfarande mest efter finska och engelska i arbetslivet. (Undervisnings- och kulturministeriet 2017)

Det sägs i Grunderna för läroplanen (2014: 219–220) att elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa är det ena det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. (Grunderna för läroplanen 2014: 219–220)

Enligt YLE (2018) har lärarnas trivsel på arbetet försvagats. Faktorerna som sänker arbetstrivsel är bland annat arbetsmängd, arbetsstress och mobbning. Lärarna arbetar också mer än löntagarna i genomsnitt. Om arbetsglädje försvinner, kan det leda till utmattning och det i sin tur påverkar direkt eleverna. (YLE 2018) Brännbacka (2020: 4) anger att arbetshälsan har blivit ett aktuellt tema på arbetsplatser i och med att det finns ständiga förändringar och utmaningar i arbetslivet. Brännbacka (2020: 4) konstaterar vidare att lärarna blir exponerade för olika faktorer som påverkar deras arbetshälsa antingen på positivt eller på negativt sätt.

Det finländska arbetslivet utvecklas hela tiden och förändringar syns också i lärarbetet. Luukkainen (2004: 198) konstaterar att man inte längre bara undervisar utan arbetet som lärare har blivit väldigt vidsträckt. Förutom att lärare är utbildare, kan lärare också vara konsulter, socialarbetare, handledare eller terapeuter. I dag syns differentiering och individualisering redan tidigt i skolan; såväl positivt som negativt. (Luukkainen 2004: 198)

Den obligatoriska svenskundervisningen kallas ibland för *pakkoruotsi*, ”tvångssvenska”. Svenska språkets ställning är under ständig debatt och under de senaste åren har tvångssvenska debatterats flitigt i media. (Berglund 2019: 4–6) Sillanpää (2006: 14) konstaterar att andra ämnen inte väcker så starka känslor och emotionell diskussion i skolan som svenska språket. Det stämmer också enligt min erfarenhet och därför är jag intresserad av att undersöka svensklärarnas tankar om sitt arbete och arbetstrivsel. Som blivande ämneslärare i svenska har jag en stark emotionell bindning till svenska språket och dess undervisning. Jag har själv bara positiva erfarenheter av min egen språkinläring, men nuförtiden har jag ofta blivit ifrågasatt för mitt val att studera som ämneslärare i svenska. Det har troligen en koppling till elevernas dåliga attityder mot svenska språket och vidare till utmaningar i arbetet på grund av tvångssvenska. Det tycker jag för sin del berättar om allmän dålig attityd till svenska språket i Finland men också brist på uppskattning av lärarprofession. Alla dessa faktorer kan troligen påverka svensklärarnas arbete på något sätt.

I denna studie har begreppet arbetstrivsel en central ställning och det är ett begrepp som man kan definiera på många olika sätt. Med det menar jag att lärarna har olika erfarenheter av hur de upplever trivsel i sitt arbete. Begreppet arbetstrivsel har också synonymer vilka i denna studie har samma betydelse, till exempel välmående i arbetet, arbetsglädje och arbetstillfredsställelse. Begreppet arbetstrivsel är inte enkelt att definiera men det finns ändå några definitioner som jag ska förklara senare i avsnitt 2.1.

Jag bestämde mig för att inte bilda en hypotes om temat innan jag vet vad svensklärarna själva tänker om det. Eftersom arbetstrivsel och tankar om ens eget arbete är individuella upplevelser, kan resultaten i min studie inte generaliseras. Syftet med min studie är inte att hitta generaliserande slutsatser om temat, utan att få djupare förståelse kring det och därför är min studie en fallstudie. Det finns brist på tidigare studier som fokuserar speciellt på svensklärarna och deras trivsel i arbetet. Därför är det relevant att ta reda på svensklärarnas tankar kring sitt arbete.

2 TEORETISK BAKGRUND

2.1 Centrala begrepp – arbetstrivsel

Ett centralt begrepp i min avhandling är arbetstrivsel. Jag har valt att använda det här begreppet synonymt med arbetsglädje, -tillfredsställelse, -hälsa och -motivation. Alla dessa begrepp är kopplade till varandra; när man trivs i sitt arbete känner man antagligen alla dessa känslor. Varje människa upplever dock trivsel på olika sätt och det är kopplat till den livssituation människan befinner sig i. Därför finns det ingen tydlig och klar definition av begreppet arbetstrivsel.

Det finns ändå några definitioner av begreppet i frågan. Angelöw (2015: 11) konstaterar att "Arbetstrivsel kan ses som en övergripande nöjdhet med arbetet som helhet". Han anger vidare att man kan använda olika begrepp som synonymer med arbetstrivsel vilka kan vara till exempel arbetsglädje, arbetstillfredsställelse och arbetslust. (Angelöw 2015: 11–18) I anslutning till denna studie definierar jag själv arbetstrivsel så att man tycker om sitt arbete, det känns bra att arbeta på ens arbetsplats och arbetet känns meningsfullt och givande.

Enligt social- och hälsovårdsministeriet (2021) betyder arbetshälsa att arbetet är säkert, motiverande och hälsosamt. Att ha arbetshälsa påverkar bland annat hur man orkar i arbetet. Faktorerna som leder till bättre arbetshälsa är till exempel bra arbetsklimat och ledarskap. (Social- och hälsovårdsministeriet 2021) Brännbacka (2020: 2) konstaterar att arbetslivet spelar en stor roll för individens arbetshälsa och livssituation och man behöver uppleva arbetet meningsfullt för att uppnå en känsla av sammanhang. Det leder därtill till bättre arbetshälsa.

Arbetsglädje har en mängd av positiva effekter vilka är till exempel bättre resultat och samarbete, högre kvalitet och välmående i arbetet, snabbare problemlösning, ökad motivation samt att man lättare ser möjligheterna. Samtidigt påverkar arbetsglädje människors arbetsinsats och på sätt också organisationens framgång. (Angelöw 2015: 20–23) Enligt Työ ja terveys Suomessa (2012: 11–12) har välbefinnande i arbetet också verkligen stor inverkan på arbetets produktivitet och innovativitet i dag. Att må bra i sitt arbete påverkar arbetsplatsens verksamhet på många olika sätt, speciellt sjukfrånvaro, arbetsolycksfall och sjukvårdskostnader. Också inverkan på nationalekonomiska faktorer är stor. Därför är det viktigt att må bra i arbetet. (Työ ja terveys Suomessa (2012: 11–12)

2.2 Tidigare studier om lärarnas arbetstrivsel

Lärarnas allmänna trivsel i sitt arbete har undersökts ganska mycket. Många studier fokuserar dock speciellt på arbetsmotivation eller arbetstillfredsställelse i stället för arbetstrivsel vilket står i fokus i min avhandling. Det finns brist på tidigare studier som skulle fokusera speciellt på svensklärarnas trivsel i arbetet. I stället finns det några studier om svensklärarnas arbetsmotivation och arbetssituation vilka jag ska behandla näst.

En studie som är närmast mitt tema är Sillanpääs (2006) undersökning om svensklärares arbetsmotivation och arbetstillfredsställelse. I den undersökte hon också hur lärarna upplever debatten om tvångssvenskan och elevernas negativa attityder till svenska språket. Sillanpää intervjuade åtta kvinnliga svensklärare som arbetade antingen i högstadiet eller i gymnasiet. Resultaten visade att svensklärarna har en stark inre motivation och många av dem upplever att detta arbete är ett kall för dem. Dessutom var en stark gemenskapskänsla med kollegor och elever en viktig motiverande faktor i arbetet. Lärararbetet tycks ändå vara krävande och det finns mer brådskan än tidigare i det. Också den låga lönen kom fram i resultaten. Även om eleverna brukar ställa sig negativt till svenska språket framgick att de flesta elever var motiverade att lära sig svenska och lärarna var nöjda med sitt yrkesval.

Wiksten (2006) har undersökt svensklärares arbetsuppgifter, kompetens och arbetssituation i en intervjustudie. Temat liknar min studie eftersom målsättningarna är delvis likadana som i min avhandling. Wikstens studie visade bland annat att svensklärarna upplever sitt arbete roligt och intressant, men krävande och stressigt. De upplevde också att de trivs riktigt bra i sitt arbete

och gemenskapen i skolan var väldigt viktig. Ändå gjorde brådskan lärararbetet stressigt eftersom tiden inte räcker för allt, och också klasserna var stora vilket ökade stress. Lärarna upplevde också att samarbetet med hemmet borde utvecklas. Trots dessa faktorer upplevde svensklärarna att de trivs riktigt bra i sitt arbete och det är fantastiskt att vara lärare.

Svensklärarnas arbetsmotivation i Österbotten har undersökts av Silvennoinen (2014). Studien visade att svensklärarna var trötta på elevernas gnäll om svenskundervisningens onyttighet och arbetsmängden som följde också hem. Lön, rektor och debatt om tvångssvenska minskade deras motivation i arbetet. Lärarna tyckte i sin tur att faktorer som förbättrade deras arbetsmotivation var arbetets mångsidighet, frihet och att få arbeta med andra människor. Också trevliga kollegor och intresse för svenska språket påverkade positivt deras motivation och de flesta av informanterna tyckte att arbetet som svensklärare är en kallelse för dem.

Venho (2019) har undersökt lärarnas arbetshälsa med fyra olika delområden i skolans välbefinnamönster – sociala förhållanden, upplevda hälsotillstånd, skolans förhållanden och möjligheter att förverkliga sig. Sammanlagt 1422 lärarna från grundskolan och yrkesskolor svarade på enkäten. Enligt den var lärarna nöjda med sitt arbete och de trivdes bra i arbetet. Många av informanterna upplevde lärararbete som ett kall och det hjälpte dem att njuta av sitt arbete. Trots detta upplevde informanterna att lärararbete var tungt på mental nivå och att arbetet var mer stressande än arbeten i andra branscher. Möjligheterna att förverkliga sig i lärararbetet upplevdes som det bästa enligt den här undersökningen.

En annan studie om lärarnas allmänna trivsel i arbetet är Kähköns (2005) studie om grundskollärarnas arbetstrivsel där han undersökte hur lärarna trivs i sitt arbete och vilka saker som påverkar det. Resultaten visade att lärarna trivs ganska bra i sitt arbete och resultaten var positiva. Ändå fanns det många saker som orsakar missnöjdhet i lärararbete som var t.ex. den låga lönen och för stor arbetsmängd. Lärararbete har blivit ännu mångsidigare och det räcker inte att vara lärare. Det är ännu vanligare att lärarna har väldigt mycket arbete utöver vanligt lärararbete och det verkar att ingenting räcker; lärarnas tid går till allt annat än lärararbetet självt. Dessutom har eleverna alltför olika problem och koncentrationssvårigheter. Faktorerna som hade positiv inverkan på arbetstrivsel i Kähköns studie var positiv atmosfär på arbetsplatsen och social gemenskap. Överraskande ofta var inverkan av chefsarbete tog upp i lärarnas svar; en bra chef har en väldigt stor inverkan på arbetstrivsel samt lörens betydelse också var en viktig faktor.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att enligt tidigare studier om temat trivs lärarna ganska bra i sitt arbete och det finns många liknande resultat i studierna. I allmänhet är både svensklärarna och andra lärare intresserade av sitt arbete och faktorer som får dem att trivas i sitt arbete är till exempel bra arbetsgemenskap, arbetets mångsidighet och sociala förhållanden. Många lärare kände också att lärararbete är ett kall för dem. Ändå visade tidigare studier att lärararbetet har förändrats under åren och det finns ännu mer brådskan i lärararbetet. Också elevernas problem syns i skolan i dag och lärarna känner stress och gör mycket extraarbete samt lärarna känner att lönen är för låg. Även om lärararbetet är ännu krävande känner de flesta av lärarna att de trivs i sitt arbete.

2.3 Lärarnas arbetstrivsel i Finland

I detta kapitel ska jag behandla lärarnas allmänna arbetstrivsel i Finland från olika synvinklar. Lärarnas arbetstrivsel står i fokus i min avhandling så därför är det viktigt att veta hur lärarna mår i sitt arbete.

OAJ (2017) genomför en arbetslivbarometer vartannat år som ger en pålitlig och uttömmande bild av lärarnas och chefernas arbetsvälmående, trygghet och arbetsförhållanden. Det fanns deltagare uttömmande från alla utbildnings-, fostran- och undersökningsområdena och från alla åldersklasser. Undersökningen från år 2017 visade att det i lärarnas arbetstillfredsställelse, arbetsglädje och arbetsinspiration har skett en förändring till det sämre under de senaste åren; lärarnas och chefernas arbetstid överskider den vanliga arbetstiden i veckan (37,9 timme) och över hälften av dem arbetar också på veckoslutens båda dagar. Man upplever att arbetsmängden har vuxit och nästan hälften av deltagarna har upplevt mobbning eller osakligt bemötande i sitt arbete. (OAJ 2017)

Luukkainen (2004) har gjort en doktorsavhandling om lärararbetet där han har samlat material genom bland annat dokumentanalys, förfrågningar till specialister, intervjuer, seminarier och diskussioner på nätet. (Luukkainen 2004: 183) Luukkainen (2004: 41) konstaterar att de mest belastande faktorerna som lärarna upplevde i deras arbete var det stora antalet elever och undervisningen, och fler störda elever än tidigare. Faktorerna som minskade välbefinnande i arbetet var till exempel brist på gemenskaps känslan och öppenhet och snabba, kontinuerliga

förändringar. Också det övriga arbetet förutom undervisningen belastar lärarna, inte egentlig undervisning av eget ämne. (Luukkainen 2004: 41)

Enligt OAJ (2017) är arbetsstressen mycket högre än i finländskt arbetsliv i genomsnitt och den har vuxit betydligt i alla åldersklasser. Speciellt hos yngsta och äldsta grupper hade arbetsstressen ökat klart i jämförelse med undersökningen 2015. 43 % av deltagarna kände sig stressade på grund av arbete antingen väldigt ofta eller ganska ofta. Luukkainen (2004: 42) konstaterar att lärarnas arbete är i kontinuerlig förändring och det är en profession som är ännu svårare att definiera. Många lärare upplever att möjligheter till arbetets framgång blir krossas. Också andra utländska studier om lärarnas välbefinnande visar att stress och utbrändhet är allmänna eller även mer allmänna hos lärarna än i många andra yrkesgrupper.

Den senaste undersökningen av OAJ har genomförts 2019. Den ligger i linje med 2017 arbetslivsbarometern; det finns inte stora förändringar utan våld och brådskasyns i undervisningsbranschen och försvagar arbetslivskvaliteten. 22 % av deltagarna upplevde mobbning eller osakligt bemötande i sitt arbete och det är ännu vanligare att uppleva återkommande våld, mobbning eller osakligt bemötande i lärararbete. I alla fall hade arbetsmängden ökat enligt denna studie; 74 % kände sig nöjda med sitt arbete väldigt ofta eller ganska ofta. Cheferna var mest nöjda med sitt arbete och också de som arbetar i musikskolor, universitet, folkhögskolor och medborgarinstitut.

Enligt OAJ (2017) har ledningen och chefsarbetet en avgörande betydelse i arbetsvälbefinnande; de har en avgörande koppling till arbetsstress och exceptionell trötthet. Om chefsarbete fungerar bra har det en signifikant koppling t.ex. till arbetstillfredsställelse, arbetsglädje, egen arbetsmängd samt arbetsgruppers funktionalitet. Vad som var viktigaste i chefsarbete var att cheferna skulle behandla alla på jämlikt och uppmuntrande sätt.

Det fanns inga stora könsskillnader i OAJ:s studier men kvinnor var mer entusiastiska över sitt arbete än män. Ändå kände över hälften av deltagarna att det finns för mycket arbete och chanser att påverka eget arbete är svagare än i finländskt arbetsliv i genomsnitt. Mest mobbning orsakade eleverna eller studenterna men osakligt bemötande skedde också bland kollegor. (OAJ 2017) Enligt Luukkainen (2004: 40) varierar forskningsresultat om lärarnas arbetstrivsel men ändå berättar de om att många lärare lider av utbrändhet och även problem med psykisk

hälsa. Detta betyder att det säkert har inverkan på arbetet och lärandet samt atmosfären på arbetsplats och framför allt till lärarnas och elevernas arbetstrivsel. (Luukkainen 2004: 40)

Ändå visar Luukkainens doktorsavhandling (2004) att den största delen av lärarna känner att de är nöjda och känner arbetsglädje. Lärarnas upplevelser av sitt arbetets krävande och inverkan av dess innehåll och mekanismer har en koppling såväl till lärarnas arbetstillfredsställelse som orkandet i arbetet. Faktorerna som hjälper lärarna uppleva arbetstillfredsställelse var till exempel samarbete med kollegor, frihet, arbetets föränderlighet, möjlighet att arbeta med unga människor och långa semestrar. Också skolans positiva atmosfär, yrkeskompetens och relation till skolans ledning hänger ihop med lärarnas arbetstillfredsställelse. Lärarna kände sitt arbete givande och stämningen och socialt stöd på arbetsplats bra. (Luukkainen 2004: 42–43)

2.4 Allmänna förändringar i lärararbetet och i finländskt arbetsliv

Enligt Silvennoinen (2014: 10–13) var lärararbete ännu på 1960-talet autonomiskt – det var klart att undervisningen var likadan och lärarna arbetade i sina egna klassrum. Senare förändrades traditioner av lärararbetet och lärarna var tvungna att absorbera nya arbetsstilar eftersom skolgången blev mer komplex än tidigare. Det pågår också sociala, ekonomiska, politiska och kulturella förändringar i lärararbetet – mångsidigare arbetsgemenskaper är ännu viktigare. Så är lärararbetet en kontinuerlig inlärningsprocess. Det har funnits utmattning i lärararbetet redan på 1990-talet och under de senaste åren har det blivit ännu svårare att hålla arbetsron i klassrummet. Livssituationerna har förändrats och det syns speciellt i lärararbetet – undervisningen är ännu mer kaotisk och det finns mycket brådska i lärarnas arbete nuförtiden. (Silvennoinen 2014: 10–13) Det visar sig att lärarnas arbetsglädje har stadigt minskat under de senaste fem år och de huvudsakliga faktorer som har lett till det är en allt högre arbetsbelastning och en ökad stress. Dessutom diskussion om arbetstrivseln mellan kollegor, ledning och medarbetare leder till fördjupande arbetsglädjekultur. (Angelöw 2015: 21–24)

Enligt Työ ja terveystieteiden tutkimuskeskus Suomessa (2012: 11–12 & 32) finns det krävande förändringar i finländskt arbetsliv, men över 80 % är väldigt eller ganska nöjda med sitt arbete. Social – och hälsovårdsministeriet (2004: 21–23) konstaterar att arbetskraftens genomsnittsålder kommer

att stiga upp och informationsteknik ändrar arbetssätt och möjliggör distansbetjäning och internationellt samarbete. Total arbetstid har blivit kortare sedan mitten av 1990-talet. Globaliseringen påverkar arbetstider och det för sin del påverkar arbetarskydd och fysiologisk rytm. Också förändring av befolkningens åldersstruktur har blivit en stor utmaning i finländskt arbetsliv. (Social – och hälsovårdsministeriet 2004: 21–23) Angelöw (2015: 21–24) konstaterar att det är ännu vanligare att man känner vantrivsel i sitt arbete. De största faktorerna som leder till vantrivsel är till exempel att man inte känner nöje med sina arbetsuppgifter, man har virvlande relation till kollegor och chef, man identifierar sig inte till organisationens värderingar eller att man inte ser utveckling eller möjligheter i sitt arbete.

Enligt Työ ja terveys Suomessa (2012: 35 & 226–228) har finländskt arbetsliv blivit ännu mobilare och man kan lättare själv reglera arbetsdagars längd. Fysiska belastningsfaktorer har minskat under åren medan ännu flera upplever buller och lider av problem med inomhusluft på arbetsplatser. Ändå vill man arbeta och de känner kollegor viktiga samt arbetets signifikant har bevarats trots att man fortfarande har utmaningar med sammanjämkning av arbete och övrigt liv. Till exempel informationsteknik, användning av andraspråk och kontinuerligt arbete som överskrider vissa gränser har blivit en del av vardagen i finländskt arbetsliv. Faktorer som fortsätter att växa är kulturell mångfald och arbetets mångsidighet. Också arbetsresor utomlands, arbetsstrukturers förändringar och ännu mer mångsidigt arbete utmanar såväl anställda, ledning som arbetsplatser. (Työ ja terveys Suomessa 2012: 35 & 226–228) Jämlikhet mellan kön har tagit en steg till bättre under senaste åren, men för sin del diskriminering av människor som har annan etnisk bakgrund än Finland har ökat. (Social – och hälsovårdsministeriet 2004: 36)

3 MÅL, MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel ska jag behandla syftet med min studie samt material och metod som jag använde för att analysera materialet.

Syftet med denna studie är att ta reda på hurdana tankar svensklärarna har om sitt arbete och om de känner arbetstrivsel. Jag vill också redogöra för vilka som är de bästa och sämsta sidorna av deras arbete och vilka saker påverkar deras trivsel i arbetet. Dessutom ska jag ta reda på om lärarna skulle välja samma profession igen samt om attityder av deras elever påverkar deras arbete på något sätt.

Mina forskningsfrågor är följande:

- Känner svensklärarna trivsel i sitt arbete?
- Hurdana tankar har svensklärarna om sitt arbete?
- Vad upplever de som största för- och nackdelarna med sitt arbete?

Denna studie är en kvalitativ fallstudie. Materialet för analysen har samlats in genom halvstrukturerad temaintervju under februari och mars 2021. Jag valde att samla in materialet med halvstrukturerad temaintervju eftersom det bäst passar i min studie. Enligt Valli & Aarnos (2018) har temat för halvstrukturerad temaintervju bestämts i förväg. Det betyder att man går genom de bestämda teman i intervju men deras ordning och vidd kan variera mellan varje intervju och frågorna inte har exakta form eller ordning. Det kan finnas både vidsträckta och knappa svar i intervju. (Valli & Aarnos 2018) Det hände också i mina intervjuer; några lärare gav jättelånga svar men några svar blev knappa. Ändå fick jag bra material av lärarnas svar.

Först kontaktade jag lärarna per e-post och berättade kortfattat om min studie. Jag fick få svar men lyckligtvis kunde jag ändå hitta tre lärare som ville delta i min undersökning. De tre kvinnliga svensklärarna som jag intervjuade arbetar alla på olika högstudier. Intervjuerna tog plats på Microsoft Teams på grund av pågående Corona-situationen och de tog 15–30 minuter. Lärarna fick bestämma intervjutiden själva så att det inte stördes deras egna tidtabeller. Jag skickade forskningstillstånd och forskningsrapport till informanterna i förväg så att lärarna kunde läsa genom de i fred. I början av intervjun frågade jag om lärarna hade frågor kring tillstånd och bad dem också ett muntligt tillstånd för att genomföra intervjun. Jag spelade in alla intervjuer och efter det transkriberade dem. Intervjufrågorna bestod av bakgrundsinformation och frågorna gällande arbetstrivsel och tankar om arbetet. (se bilaga 1)

Intervjuerna genomfördes på finska eftersom det är lättare att uttrycka sig på sitt eget modersmål. Det gjorde också intervjusituationen mer avslappnad när man inte behöver fokusera på språkliga detaljer. Eftersom intervjuerna gjordes på distans, var lärarna antingen hemma eller på arbetsplats vilket gjorde intervjusituationer lugna och det fanns inga störande faktorer där. Jag känner att lärarna var intresserade av att svara på mina frågor och jag fick mångsidiga svar.

Som analysmetod använde jag tematisk innehållsanalys vilket betyder att efter transkriberingen läste jag genom varje svar noggrant och kategoriserades dem enligt olika teman. Jag också översatt de viktigaste svaren från finska till svenska för att jag kunde bilda citat. Efter att gå genom varje intervju noggrant började jag skriva analysen.

4 RESULTAT

I det här kapitlet presenterar jag de resultat som har kommit fram genom intervjuerna. Först ska jag presentera informanterna och efter det ska jag analysera intervjuernas innehåll enligt olika teman vilka är arbetstrivsel (4.1), lärarnas tankar om sitt arbete (4.2), arbetets för- och nackdelar (4.3) och övriga resultat (4.4).

Jag har intervjuat tre kvinnliga svensklärare som alla arbetar på olika högstadier. För att göra analysdelen lättare att läsa använder jag pseudonymer av lärarna, inte nummer eller andra koder. Jag ställde några bakgrundsfrågor till lärarna vilka var deras arbetslivserfarenhet, ålder, undervisningsämne och skolans elevmängd. Ingen information som skulle riskera deras anonymitet kommer användas och därför anger jag inte till exempel deras hemort. Citat från finska till svenska har översatts så att de mest motsvarar den ursprungliga meningen. Nästa ska jag berätta kortfattat om lärarnas bakgrund.

- Lärare 1 (Emilia): 29 år gammal kvinna som har arbetat fem år som svensklärare. Hon undervisar svenska och engelska och det finns cirka 200 elever i hennes skola.
- Lärare 2 (Maria): 47 år gammal kvinna som har arbetat nästan 20 år som svensklärare. Hon undervisar svenska, tyska och engelska och det finns cirka 350 elever i hennes skola.
- Lärare 3 (Aino): 36 år gammal kvinna som har arbetat 11 år som svensklärare. Hon undervisar svenska, tyska och engelska och det finns cirka 300 elever i hennes skola.

4.1 Arbetstrivsel

Intervjuerna visade att lärarnas arbetstrivsel är ganska bra. Alla känner också att det är trevligt att gå till arbetet. Maria berättade att trevliga kollegor, elever och rektorn främjade hennes arbetstrivsel men brådskan försämrade den. Emilia däremot lyfte fram undervisningstimmars knapphet som orsakar mindre lön samt annat arbete än lärararbetet som båda påverkade hennes arbetstrivsel negativt. Aino däremot sade att hon trivs i sitt arbete väldigt bra och faktorerna som påverkar positivt det är trevliga kollegor, elever och bra arbetsgemenskap. Ainos arbetstrivsel påverkas negativt av pågående situationen med Corona. Hon berättade också att förstås finns det några enskilda situationer som minskar hennes arbetstrivsel men inte sådana som skulle ständigt störa hennes arbete.

- (1) Helt okej. Jag är timplärare och min undervisningsskyldighet fylls inte så det minskar min arbetstrivsel. Det är en hel del under undervisningsskyldighet och det betyder att lönen är riktigt, riktigt liten. Det finns också väldigt mycket annat arbete än undervisning, till exempel att vara klassföreståndare och annan uppståndelse, så är man tvungen att räkna timmar och tänka att man inte bränner sig slut eftersom man får ingen ekonomisk kompensation. Det är en sak som man inte talar mycket om. (Emilia)
- (2) Jag tycker att det är ganska bra. Förstås finns det brådskan ibland, men jag har kollegor som jag kan dela tankar med om arbetet och samarbeta. Jag har också en chef som jag kan lätt att gå tala på och de flesta av eleverna är ändå trevliga. (Maria)
- (3) Ja, jag trivs. Vi har bra arbetsgemenskap och härliga kollegor som hjälper med arbetstrivsel och också huvudsakligen trevliga elever. Så jag tycker om det och jag trivs där. (Aino)

Alla tre lärare konstaterade att trevliga kollegor och elever fick dem att trivas i sitt arbete mest. Emilia betonade den sociala sidan av arbetet; kollegor är vänner med varandra och de har jätteroligt tillsammans på arbetsplatsen. Också Maria berättade att hon har kollegor som hon har arbetat med redan längre och det är viktigt att få och ge hjälp från kollegor när man behöver. Aino betonade betydelsen av sina härliga kollegor och trevlig arbetsgemenskap.

- (4) Kollegor och elever får mig att trivas så definitivt den sociala sidan. Vi har jätteroligt här och vi är vänner med varandra. (Emilia)

- (5) Kollegors roll är jättestor. Förstås kommer man inte överens naturligt med alla, men lyckligtvis har jag sådana kollegor som jag längre har arbetat med i samma skola och jag vet att jag kan gå och be hjälp eller själv erbjuda hjälp. Det är en jätteviktig sak.
(Maria)

En faktor som möjligen bidrar till arbetstrivsel är hur de har blivit svensklärare. Emilias eget intresse och kärlek mot språk fick henne att studera till svensklärare. Hon ville också motivera ungdomar att studera svenska. Också Maria berättade att hon har haft ett starkt intresse för språk redan i högstadiet och gymnasiet. Redan då gick hennes väg mot språk och hennes intresse väcktes också hemma eftersom hennes pappa också är språklärare. Aino berättade att hon började studera direkt i lärarlinjen och efter att hon blev färdig visste hon inte vad annat hon skulle kunna göra och så sökte hon lärararbetet.

Faktorer som fick lärarna att inte trivas i sitt arbete var bland annat dålig lön, brådska och rådande situation med Coronavirus. Emilia lyfte fram den låga lönen och brist på undervisningsskyldigheten som båda minskade hennes trivsel i arbetet. Maria konstaterade att det dåligaste är brådskan i skoldagarna – man behöver göra många ärenden samtidigt. Aino berättade att Corona har påverkat hennes arbetstrivsel på negativt sätt eftersom på grund av det känner hon att hon måste vara på sin vakt hela tiden eftersom ingen vet vad ska hända.

- (6) Brist på undervisningsskyldighet minskar arbetstrivsel. Och den låga lönen helt enkelt. (Emilia)
- (7) Situationen med Corona är sådan aktuell faktor som inte får mig att trivas. Kanske ibland finns det också situationer som påverkar men sådan faktor som skulle hela tiden störas finns det inte förutom situationen med Corona. (Aino)

Alla konstaterade också att arbetet som svensklärare är ett kall för dem. Emilia önskar att hon hade studerat vidare och att hon inte hade brådskat med att bli klar med studierna så att hon skulle ha mer möjligheter att välja mellan i arbetslivet. Trots det skulle hon välja samma profession igen. Maria känner också att lärararbetet är ett kall för henne – genom studierna har hon fått möjligheter som har berikat hennes kunskaper i språk och kultur. Hon känner fortfarande att hon är entusiastisk och intresserad av språk och skulle välja samma profession igen. Också Aino berättade att hon inte vet vad annat hon skulle kunna göra än att vara lärare; det har varit hennes syfte redan i början av studierna.

- (8) Jag känner att jag är i ett yrke som är kallelse. Jag tror att det är eftersom jag har varit extrovert redan liten och jag har fått feedback om det också. Jag känner att jag är i sådant arbete som jag skulle välja åter. (Maria)
- (9) Ja, jag känner att det här är en kallelse för mig. När jag började att studera visste jag inte att vad annat skulle jag bli. Det ha ju varit mitt syfte redan i början av mina studier, men fortfarande idag vet jag inte vad annat skulle jag bli än lärare. (Aino)

När jag frågade vad lärarna själva skulle göra för att få bättre arbetstrivsel fick jag mångsidiga svar. Till exempel Emilia lyfte fram att det borde finnas mer personal och resurser i elevvård så att lärarna skulle kunna fokusera bara på deras egentliga arbete, undervisning. Maria önskar att det inte vore så mycket brådska i arbetet och att det skulle finnas mer tid för elever så att hon skulle kunna beakta dem som individer. Aino känner att det är viktigt att upprätthålla arbetstrivsel, följa gemensamma regler och lyssna på elever.

- (10) Mer resurser till elevvård på så sätt att vi ämneslärare kunde göra undervisningsarbetet, inte elevvård. Det kunde till exempel vara trevligt att träffa skolkurator någon dag. Alltså faktorer som inte beror på mig eller rektorn utan kommunens beslutsfattare. (Emilia)
- (11) Om man skulle kunna skära ner brådskan på något sätt, men jag inte vet hur det skulle kunna lyckas. Det också att man skulle ha mer tid för elever – undervisningsgrupper är stora ibland, så om de skulle minskas då skulle man kunna vara närvarande för elever som individer på riktigt. Individuella behov framhävas riktigt mycket i dagens skola. (Maria)
- (12) Man följer gemensamma regler såväl lärarna som elever, även de tråkigaste reglerna också. Och att man lyssnar på elever, inte bara i undervisningen. Några elever behöver det att man lyssnar dem också i andra saker än bara med svenska språket. (Aino)

4.2 Lärarnas tankar om sitt arbete

Lärarna hade riktigt mycket tankar kring deras arbete när jag bad dem fritt beskriva deras arbete som svensklärare. Emilia konstaterade att det är varierande, självständigt och givande. Hon

skulle byta det till ingenting annat och hon tycker att uppfostran i arbetet är underbar. Hon njuter också av att undervisa sådana elevgrupper som tycker om att studera svenska. Maria berättade att många elever har negativ attityd till svenska och därför försöker hon få elever att bli inspirerade av svenska och se det på samma sätt som andra ämnen. Aino berättade att även om många elever har negativa attityder och det inte är det mest givande, känner hon att hon tycker mest om svenskundervisningen. När hon kan göra svenskstudium mindre obekvämt för elever som inte tycker om det, känner hon att hon har lyckats i sitt arbete.

- (13) Det var lite överraskande för mig att hur ensamt och självständigt lärararbetet är ändå. Ja har ju kollegor men man gör undervisningsarbetet själv. Men det är trevligt, jag skulle byta det ingenting annat, det är ju underbart! Uppfostran är underbar och undervisningen är underbar ibland. (Emilia)
- (14) Det är sådant arbete där man alltid borde försöka hitta saker som skulle motivera eleverna. Många elever har negativ attityd men man borde lura dem att lära sig, studera och bli inspirerad (om svenska). Att det skulle känna trevligt och meningsfullt för eleverna. (Maria)
- (15) Även om jag sade att det inte nödvändigtvis är de mest givande upplever jag att det är min grej, jag gillar allra mest att undervisa svenska. Jag har sådan tanke att om jag får svenskstudium mindre äckligt också för dem som inte tycker att studera svenska, då har jag lyckats. (Aino)

Resultaten visade också att lärarnas tankar om sitt arbete har förändrats på något sätt under åren vilket syns i citaten 16–18.

- (16) Ja, de har förändrats ganska mycket... För det första, min egen allsmäktighet har rasat. Och även om jag skulle göra vad som helst får jag inte alla eleverna att tycka om svenska eller om språkstudier överhuvudtaget. Även om man är trevlig, snäll och härlig är några föräldrar riktigt jobbiga. Det har överraskat mig. (Emilia)
- (17) Ja, de har förändrats och luttrats. Jag har redan gått en lång väg men också skolan har förändrats. Det krävs mycket på lärarna och det har blivit många nya saker att ta hand om. Det känns att den vanliga undervisningen är ofta i andra plats i jämförelse med allt annat så ja, tankar har förändrats. Då när jag började i ständigt arbete såg skolan ganska annorlunda ut. Förstås har ämnen hållit detsamma men också undervisningens karaktär har förändrats. Allt har förändrats! Förutom innehållet men

medlet och allt med undervisningen, pedagogik och andra. Mycket har förändrats och mina egna tankar också med det. (Maria)

(18) Ja. Då när jag började kunde jag inte tänka att vad allt annat det här arbetet är än bara undervisningen. Och hur många olika elever det finns och hur mycket olika elever måste man beakta och göra olika planer. I början var jag ganska naiv vad gäller det här arbetet. I det avseendet har mina tankar förändrats. (Aino)

Jag tog fram också arbetets uppskattning i intervjuerna eftersom jag tycker att det är intressant och kan påverka arbetstrivsel på något sätt. Två av lärarna tyckte att man uppskattar deras arbete. Ainos svar var klar; hon tror att man uppskattar hennes arbete. Maria berättade att hon har funderat på det och har kommit fram till att man uppskattar hennes arbete även om man talar negativt om skola, undervisning och lärarna. Emilia svarade att hon är tvungen att erkänna att hon känner att man uppskattar hennes arbete bara en aning, inte mycket. Hon berättade bland annat om permitteringar som hennes stad har talat om och också det att hon måste språkfostra föräldrarna vilket påverkar hennes tankar om sitt arbetets uppskattning.

4.3 För- och nackdelarna med arbetet

Lärarna var relativt eniga om för- och nackdelar med sitt arbete. Lärarna berättade att det absolut bästa är att få umgås med ungdomar och får se när någon elev lyckas. Emilia betonade hur viktigt den sociala sidan av arbetet är – arbetsgemenskap samt kollegor och fostran betyder mycket för henne. Hon tyckte också att möjligheten av att utveckla undervisningen med digitala hjälpmedel ger henne glädje och energi och det är en av de bästa sidorna med hennes arbete eftersom hon tycker om undervisningens utvecklande. Maria berättade att en av de bästa sidorna är när hon märker att hon har hittat en koppling med en elev eller hon har fått någon elev att brinna för svenska. Hon tycker också om föränderlighet i sitt arbete; deras schema förändras fem gånger i året vilket betyder att arbetsdagarna är varierande. Hon upplever också att när hon märker att elever har funderat på någonting hemma är det trevligt. Också Ainos svar var likadant med andra lärare; enligt henne är det bästa att få arbeta med elever och få se när elever lyckas.

När det gäller arbetets nackdelar lyfte Maria och Emilia bland annat fram det övriga arbetet vid sidan av undervisningsarbetet. Även om man har utbildat sig till ämneslärare, måste lärare vara

också mycket annat förutom det – till exempel kurator, psykolog och hälsovårdare. Nuförtiden behöver ungdomarna ännu mer sådana experter som kan stöda dem i skolgång och uppväxt, och därför måste lärare i klassrummet hantera många olika situationer och elever med olika bakgrunder. Maria konstaterade att lärarnas arbete är alltså väldigt mångsidigt och det förändrats ännu mångsidigare hela tiden. Också elevernas svårigheter med studiers avancemang kom fram i Ainos svar när hon berättade att det finns ännu mer sådana elever som inte kan studera på samma takt som andra elever. Detta betyder att hon måste göra individuella planer och alltid veta vad var och en elev gör – det är tungt att ha sådant ansvar.

Aino berättade också att Corona har påverkat hennes arbete på negativt sätt eftersom hon inte kan planera sitt arbete på samma sätt som hon gjorde förr. Emilia konstaterade att det skulle vara trevligt att få bara undervisa – inte allt annat också. Hon berättade vidare att lönen är låg i jämförelse med arbetsmängden som lärarna måste göra och det finns många sådana ärenden i lärararbetet som man inte får finansiell kompensation. Också Maria berättade att hon inte ens vågar tänka hur mycket arbetet hon har gjort kostnadsfri eftersom man inte får lönen från det övriga arbetet förutom undervisningsarbetet – det finns mycket skriftliga arbetet, och till exempel elevvård och bedömningsdiskussioner tar mycket tid. Hon tyckte också att ibland är arbetsdagar jättelånga och det är svårt att dra gränsen för att man inte arbetar för mycket. Brådskan finns där ändå även om man har planerat allt bra. Därför kan man inte alltid förutse sitt arbete och på grund av brådskan är det möjligt att arbetet ibland skockar sig.

4.4 Övriga resultat

När jag intervjuade lärarna ville jag också ta reda på hurdana attityder deras elever har mot svenska språket eftersom det möjligen kan påverka deras arbete på något sätt. Jag frågade också om deras elever tar upp tvångssvenskan i klassrummet. Både Emilia och Maria arbetar i tvåspråkig stad vilket gjorde svaren intressanta – de var överraskande annorlunda. Emilia berättade att på grund av tvåspråkig stad finns det mindre dåliga attityder mot svenska eftersom många elever har svenskspråkig bakgrund och svenska är närvarande där. Hon tyckte också att elevernas attityder beror på bostadsort. Däremot Maria berättade att där i tvåspråkig stad finns det även mer dåliga attityder mot svenska, även om det finns många svenskspråkiga människor och man hör svenska där överallt. Detta gäller inte förstås alla elever men hon tycker att

finskspråkiga elevers attityd till svenskan är mer negativt och hon även berättade att kulturella skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga människor känns stora där i tvåspråkig stad.

Lärarna berättade att det ändå finns också elever som har positiva attityder till svenska och sådana som är entusiastiska att lära sig svenska. Aino, som arbetar i en enspråkig stad, berättade att enligt hennes erfarenhet beror elevernas attityder på gruppen – några arbetar flitigt och klagar inte alls, men om det finns någon elev eller några elever med negativ attityd om tvångssvenskan är det möjligt att deras negativa attityd påverkar också de andra eleverna i klassen. Hon har också elever som klagar om tvångssvenskan men som ändå gör verkligen bra arbetet. Då förhåller sig Aino humor med det och är nöjd om man bara arbetar flitigt. Även om lärarna har elever med olika attityder berättade dem inte att det påverkar deras arbete varken på negativt eller på positivt sätt. Det verkar att lärarna förhåller sig till olika attityder på neutralt sätt och negativa attityder inte heller påverkar deras arbete.

När jag frågade om lärarna vill avancera i deras arbete på något sätt, svarade Emilia att hon skulle vilja göra det. Hon berättade att först måste hon få mer arbetslivserfarenhet men efter det skulle hon vilja prova någonting administrativt. Hon planerar att hon skulle studera skoladministration eller prova arbete som biträdande rektor. Emilia för sin del har inte tänkt på frågan. Hon berättade ändå att hon kanske skulle kunna arbeta i vuxenutbildning eller studera som studiehandedare eftersom hon tycker att hennes lång arbetslivserfarenhet kunde vara nyttigt. Hon sade att det skulle kunna vara möjligt att studera och arbeta som biträdande rektor men hon vet inte om hon skulle vilja ha sådant ansvar. Aino däremot berättade att hon inte skulle vilja vara till exempel rektorn. Hon är nöjd med sitt arbete som lärare och det räcker för henne.

Maria ville också lyfta fram sina tankar om svenska. Hon hoppas att svenskan skulle bevaras som det är och att också beslutsfattarna skulle se att svenskan är värd att satsa på. Hon känner att svenskan är jätteviktigt språk i Finland. Det skulle vara nyttigt för ungdomarna och unga vuxna att kunna svenska eftersom då kunde de utnyttja nordiska nätverk samt förbereda deras kunskaper både i nordiska och svenskspråkiga nätverk. Emilia i sin tur betonade att man behöver ännu mer digitala kunskaper i lärararbetet.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min studie var att redogöra för om svensklärarna känner arbetstrivsel och vilka är de största för- och nackdelar i deras arbete. Jag ville också ta reda på vad de själva tänker om sitt arbete samt om de känner att lärararbetet är ett kall för dem. Materialet samlades in med halvstrukturerad temaintervju där jag intervjuade tre kvinnliga svensklärare. Informanterna arbetade på olika högstudier; två av dem i tvåspråkig stad och en i enspråkig stad.

Resultaten visade att lärarna känner att deras arbetstrivsel är ganska bra och de skulle välja samma profession igen. De känner också att lärararbete är ett kall för dem även om deras tankar kring lärararbete har förändrats under åren; lärararbete har varit ganska annorlunda än de hade tänkt i början av sin karriär. Det kom bland annat fram att nuförtiden är lärararbetet mycket mer än bara undervisning och det är ett ansträngande arbete.

De viktigaste faktorerna som fick lärarna att trivas i sitt arbete var bra arbetsgemenskap och trevliga kollegor och elever. Samarbete och arbetets mångsidighet kom också fram. Också lärarnas vilja och intresse att vara svensklärare säkert påverkar deras arbetstrivsel på positivt sätt.

Faktorerna som däremot inte fick lärarna att trivas i sitt arbete var bland annat brådskan, den låga lönen och pågående situationen med Coronaviruset. Utifrån resultaten om arbetstrivsel kan man konstatera att samma faktorer fick lärarna känna arbetstrivsel. Däremot kom det fram många olika faktorer som minskade deras arbetstrivsel. Resultat i tidigare studier är likadana med min studie – både Kähkönen (2005) och Sillanpää (2006) har fått liknande resultat. Bara chefsarbetets viktighet som kom fram i Kähkönens studie syns inte i mina resultat; bara en lärare som jag intervjuade nämnande att hon har bra chef som hon kan lätt gå tala på.

Ett viktigt syfte var också ta reda på vad är de största för- och nackdelarna i svensklärarnas arbete. Lärarnas svar om fördelar var mångsidiga men det absolut bästa var att få arbeta med ungdomar och se när någon elev lyckas med sina studier. Också arbetsgemenskap och arbetets föränderlighet hördes till arbetets fördelar samt att få elever att brinna sig för svenska och utveckla undervisningen med digitala hjälpmedel. Arbetets nackdelar var bland annat det övriga arbetet vid sidan av undervisningsarbete - lärarna måste också hantera många olika situationer och arbetet är ännu mer mångsidigt och det gör arbetet jobbigt. Lönen är dålig i jämförelse med arbetsmängd och lärarna gör mycket arbete utan att få någon finansiell kompensation. Arbetet kan hopa sig på grund av brådskan och lärarna måste göra ännu mer individuella planer eftersom eleverna har svårigheter med studiers avancemang. Ingen av lärarna konstaterade direkt att arbetet är tungt men när man beaktar alla dessa faktorer som kom fram i arbetets nackdelar visar det också vara det. Bland annat i Venhos (2019) och i Wikstens (2006) studier kom fram lärararbetets stress och brådskan vilket påverkade lärarnas arbete på negativt sätt.

En viktig del av min studie var också att ta reda på vad svensklärarna själva tänker om sitt arbete och resultaten visade att deras tankar är mångsidiga. Lärarna tycker att deras arbete är givande och också självständigt och varierande. En lärare tyckte att hennes arbete inte är mest givande men ändå känner hon att hon tycker allra mest om svenskundervisningen. Den andra konstaterade att det är underbart att undervisa sådana elevgrupper som tycker att studera svenska.

Elevernas negativa attityder kom fram i intervjuerna men det verkar inte påverkas lärarnas arbete på så sätt jag antog. En av lärarna konstaterade att det är sådant arbete där man alltid måste hitta saker som motiverar elever att studera och bli inspirerad. Den andra lärare möter också mycket negativa attityder i hennes arbete men då tar hon dem emot med humor. Attityder beror också på elevgrupper och det finns också elever som är inspirerad att lära sig svenska. Det är också vanligt att eleverna tar fram tvångssvenskan i klassrummen men lärarna kommenterade det inte mer i intervjuerna.

Det finns några faktorer som måste beaktas när det gäller resultat i min studie även om det inte finns så många skiljaktigheter. Två av intervjupersoner arbetade i tvåspråkig stad och en i enspråkig stad. Den ena lärare som arbetar i tvåspråkig stad konstaterade att på grund av stadens

tvåspråkighet finns det mindre negativa attityder mot svenska, och den andra däremot berättade att på grund av stadens tvåspråkighet finns det även mer negativa attityder där. Det här resultat var överraskande och det skulle vara intressant att undersöka mer sådana skiljaktigheter. Lärare som arbetade i enspråkig stad berättade att hennes eleverna också har negativa attityder men att det beror mycket på elevgrupp och hon tyckte att det viktigaste är att man jobbar flitigt oavsett attityd är positivt eller negativt.

Intervju var en bra metod att undersöka temat. I intervjuerna kunde lärarna fritt svara på frågorna och jag fick också mångsidiga svar. Jag tycker att eftersom intervjuerna gjorde på distans, kunde intervjusituationer vara mer avspända och också lätt att ordna. Inspelning och transkribering gick utan problem. Jag känner att lärarna svarade på frågor öppet och ärligt. Om jag hade använt enkät skulle jag ha antagligen fått fler svar men jag antar att temaintervjuernas innehåll var mer pålitligt och relevant.

Utifrån resultaten kan jag dra den slutsatsen att de intervjuade svensklärarna känner arbetstrivsel tack vare många faktorer men det också finns faktorer som minskar det. Deras tankar om sitt arbete är mångsidiga och de är intresserad av att arbeta som svensklärare oavsett faktorer som minskar arbetstrivsel. Ändå är denna studie en fallstudie vilket betyder att resultaten inte kan generaliseras eftersom de baserar sig bara på tre svensklärarnas erfarenheter. Resultaten ger ändå allmänna information om gällande teman.

I allmänhet tycker jag att jag har lyckats med min studie ganska bra men det finns också sådant som jag kunde ha gjort annorlunda. Jag var tvungen att göra några förändringar i forskningsfrågorna efteråt eftersom jag inte fick tillräckligt bra svar på alla frågor. Det betyder också att jag borde ha planerat mina intervjufrågor bättre. Eftersom jag inte har hittat tidigare studier som skulle ha fokuserat speciellt på svensklärarnas arbetstrivsel och tankar om sitt arbete, tycker jag att min studie är relevant. Resultaten liknar tidigare studier men det finns en del nya aspekter i min studie.

LITTERATUR

Angelöw, B. 2015. *Mera arbetsglädje. Att utveckla och stärka arbetslusten*. Elib. Natur & Kultur.

Berglund, J. 2019. *Pakkoruotsi – tvång eller inte? En undersökning om finska elevers attityder till den obligatoriska skolsvenskan*. Examensarbete vid Uppsala universitet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1392612/FULLTEXT01.pdf>.

Brännbacka, H. 2020. *Hälsofrämjande ledarskap – Vägen till en bättre arbetshälsa för lärarna?* Avhandling pro gradu vid Helsingfors universitet.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/314333/GraduHB2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Golnick, T. & Ilves, V. 2019. *Opetusalan työolobarometri*.
https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/opetusalan_tyoolobarometri_2019_nettiin.pdf. (Hämtad 15.1.2021.)

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. 2014. Utbildningsstyrelsen.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna_for_laroplanen_for_den_grundlaggande_utbildningen_2014.pdf.

Ilves, V., Kinnunen, K. & Länsikallio, R. 2017. *Opetusalan työolobarometri*.
https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2018/tyoolobarometri_final_0905_sivut.pdf. (Hämtad 22.1.2021.)

Kauppinen, T., Mattila-Holappa, P., Perkiö-Mäkelä, M., Saalo, A., Toikkanen, J., Tuomivaara, S., Uuksulainen, S., Viluksela, M. & Virtanen, S. 2012. *Työ ja terveys Suomessa. Seurantatietoa työoloista ja työhyvinvoinnista*. Työterveyslaitos. Helsinki. <https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2016/11/tyo-ja-terveys-suomessa-2012.pdf>. (Hämtad 3.2.2021.)

Kähkönen, M. 2005. *Inhimillistä toimintaa? – Opettajan työviihtyvyys*. Avhandling pro gradu vid Tampere universitet. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/92900/gradu00695.pdf?sequence=1>.

Luukkainen, O. 2004. *Opettajuus – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä?* Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67349/951-44-58850.pdf?sequence=1>.

Sillanpää, S. 2006. *Svensklärares arbetsmotivation*. Avhandling pro gradu vid Jyväskylän universitet. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/11324/1/URN_NBN_fi_jyu-2006555.pdf.

Silvennoinen, I. 2014. *Svensklärare har ordet – en intervjuundersökning om svensklärares arbetsmotivation i Österbotten*. Avhandling pro gradu vid Vasa universitet. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/5359/osuva_5816.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Sosiaali- ja terveysministeriö. *Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:25. Työhyvinvointitutkimus Suomessa ja sen painoalueet terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta*. Yliopistopaino. Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73001/Selv200525.pdf?sequence=1>. (Hämtad 23.2.2021.)

Valli, R. & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos.). PS-Kustannus.

Venho, E. 2019. *Opetushenkilöstön hyvinvointi – työhyvinvoinnin tarkastelua neljän osa-alueen kautta*. Avhandling pro gradu vid Åbo universitet.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147076/Venho_Elina_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Wiksten, J. 2006. *Svensklärarens uppgift, kompetens och arbetssituationen – en intervjustudie med svensklärare i grundskolans tidigare år*. Växjö universitet.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:205934/FULLTEXT01.pdf>.

YLE. 2018. *Säästöt ovat uuvuttaneet opettajat ja työn ilo on kadonnut, kertoo tuore kysely: töitä tehdään molempina päivinä viikonloppuinakin – keskustele*. <https://yle.fi/uutiset/3-10203530>. (Hämtad 16.2.2021.)

BILAGA: INTERVJUUNDERLAG

Taustatiedot:

- Kauanko olet työskennellyt ruotsinopettajana?
- Työskenteletkö peruskoulussa/lukiossa ja paljonko koulussasi on oppilaita?
- Ikäsi?
- Opetatko ruotsin lisäksi muita aineita?
- Kuinka päädyit ruotsinopettajaksi?

Kysymykset:

- Miten kuvailisit vapaasti työtäsi ruotsinopettajana?
- Ovatko ajatuksesi työtäsi kohtaan muuttuneet vuosien varrella?
- Tunnetko, että työtäsi arvostetaan?
- Millaisia asenteita oppilaillasi on ruotsin opiskelua kohtaan? Ottavatko he pakkoruotsin esiin tunneilla?
- Mitkä ovat työsi parhaimmat ja huonoimmat puolet?
- Haluaisitko edetä työssäsi? Jos, niin miten?
- Millaiseksi koet työviihtyvyytesi tällä hetkellä?
- Tuntuuko sinusta, että töihin on mukava mennä?
- Mitkä asiat saavat sinut viihtymään työssäsi? Mitkä eivät?
- Valitsisitko saman ammatin uudestaan ja koetko olevasi kutsumusammattissa?
- Mitä itse tekisit opettajien työviihtyvyyden parantamiseksi, jos sellaiseen on tarvetta?
- Onko jotain muuta, mitä haluaisit ottaa esille?